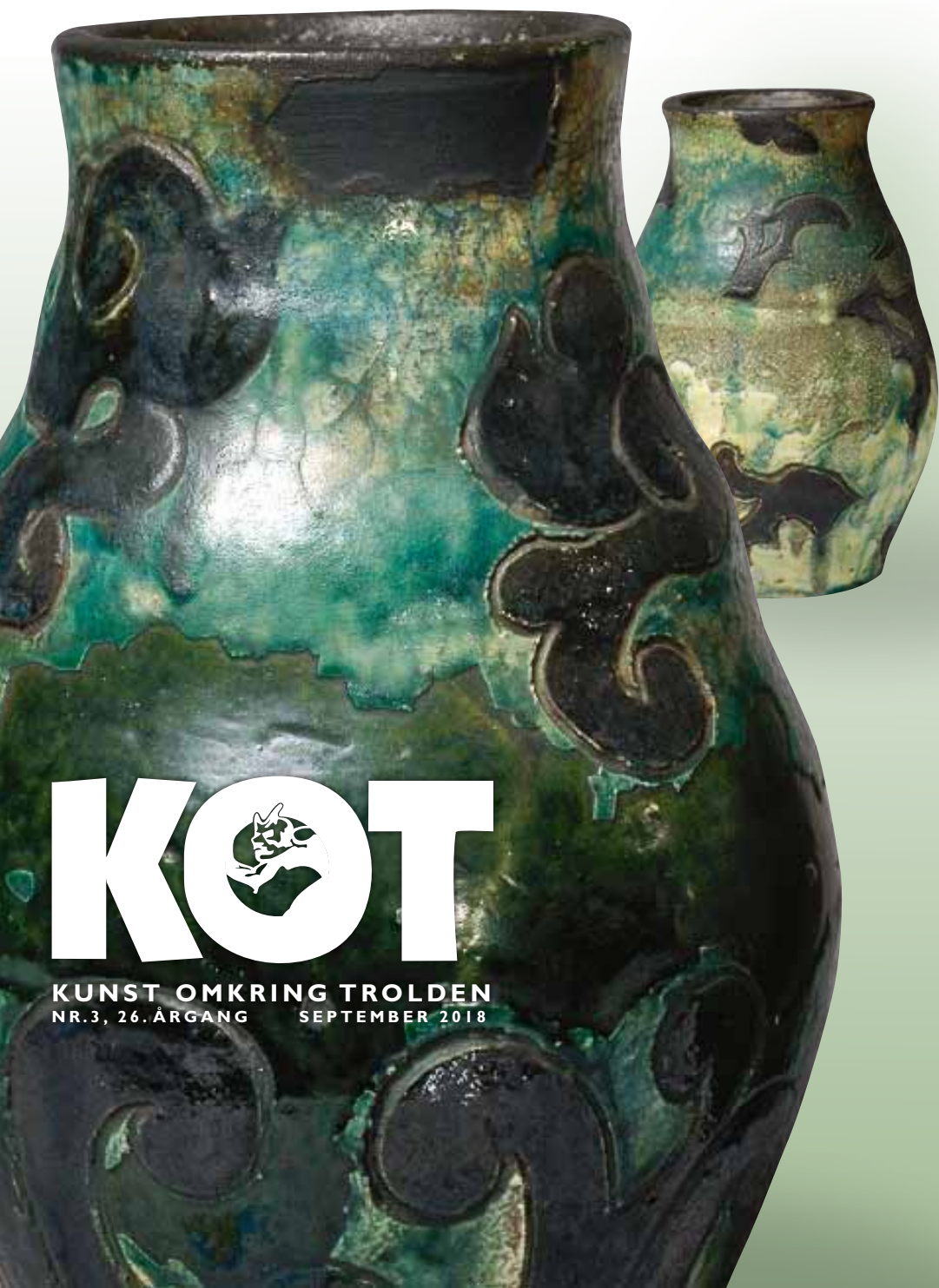

KOT

KUNST OMKRING TROLDEN
NR. 3, 26. ÅRGANG SEPTEMBER 2018

SEPTEMBER

2018

SIDSTE UDKALD 6. januar 2019

Særudstilling: Billedhuggeren Niels Skovgaard
- en formens mester.

Fredag den 21. med fernisering kl. 16 – søndag den 7. oktober

Udstilling med Britta Egebjerg og Beth Mohr.

Mandag til lørdag den 24.-29.

SKIBELUNDELTET besøger Museumspladsen.

OKTOBER

2018

Lørdag den 6. – Kulturuge

Se pressen og mail til medlemmer.

Mandag den 8. med fernisering kl. 16

– fredag den 2. november

Udstilling med Karen Willesen – maleri. Vejen Bib.

Søndag den 14. kl. 13-16

6. buketur: Mødested: Festpladsen i Skibelund Krat.
Tur til Frihedsbroen. ALLE er velkomne – GRATIS.

Tirsdag den 16. kl. 9.30-15.30

BØRNEKULTUR PÅ TVÆRS - aktiviteter for hele
familien i Vejen midtby. Følg med på museets hjem-
meside og i dagspressen.

Onsdag den 17. – fredag den 19.

Dagligt kl. 11 – 15

Museets EFTERÅRSFERIEVÆRKSTED. Kom og lav
gipsrelieffer med Jette Löwen Dall - GRATIS.

Mandag den 22. kl. 19.15

1. foredrag ved Jørgen Steinicke om kvindelige
kunstnere fra renæssancen til ca. 1800.

Tirsdag den 23. kl. 19 i RC

Medlemsaften - "Et kunstværk jeg holder af".

Onsdag den 24. kl. 19.30

Koncert med T3io Phil Copenhagen.

Entre: 150/175 kr. Se side 8.

Fortsat: OKTOBER

2018

Fredag den 26. med fernisering kl. 16 – søndag den 11. november

Udstilling med Vibeke Jerichau (foto/fotografure) og
Johannes Cramer-Møller (skulptur)

NOVEMBER

2018

Lørdag den 10. november kl. 14

Vejen Billedskoles efterårsfernisering med workshop.
ALLE er velkomne - GRATIS.

Tirsdag den 13. kl. 19.30

Foredrag v. Mirjam Gelfer-Jørgensen om Thorvald
Bindesbøll. Entre: 60/80 kr. Se side 10.

Tirsdag den 13. kl. 18

Filmen "Farvekraft ad helvede til" om maleren Jens
Søndergaard. Rødning Bio tlf. 7484 5404. Best. let
anretning à 70 kr. Tlf. 3190 8748 senest 9. nov. kl. 12.

Søndag den 18. kl. 13-15

7. buketur: Mødested: Kongeåstiens parkeringsplads
på Ravningvej. Vi ser Sophus Ejler Jepsens "Ravning-
trappe". ALLE er velkomne - GRATIS.

Mandag den 19. kl. 19.15

2. foredrag ved Jørgen Steinicke om 1800-tallets kvin-
delige kunstnere - en begyndende kvindefrigørelse.

DECEMBER

2018

Lørdag den 1. kl. 11 og dag for dag i dec.

Årets julekalenderudstilling med værker af Vejen-
kunstneren Anders Bruun-Møller (1911-1989).

Søndag den 16. kl. 13-16

8. buketur: Mødested: Lintrup Kirkegård, hvor vi
ser Hansen Jacobsens sten for folkemindesamleren
Hans GK Pilegaard. Tur ud i landskabet. GRATIS.

Fredag den 28. - søndag den 30.

Kunstudstilling i Rødning Centeret.

 Kunst 6630, Rødning

 Sydjysk Kunstforening, Galleri 46, Holsted

FRA VEJEN TIL TOKYO - OG EN AFHENTNING I USA

Ingrid Vang Nymans Pippi-tegninger på rejse

Af Teresa Nielsen, museumsleder

Da 10-12 repræsentanter fra The Astrid Lindgren Company i 2016 var på besøg i Vejen fra Stockholm for at se museets store udstilling om Ingrid Vang Nyman, hvis rettigheder de repræsenterer, spurgte kommunikationsschef Cilla Nergårdh, om Vejen Kunstmuseum ville bidrage med lån til en 2018-udstilling, der var ved at tage form. I 150-året for etablering af den japansk-svenske handelsaftale (året efter fejringen af 150-året for den dansk-japanske aftale) ville man i Japan lave en udstilling om forfatteren Astrid Lindgren. Ud over fotos af hende og vægtekster med nogle af hendes markante udtalelser var det oplagt, at illustrationerne skulle synliggøre hendes univers. Med tiden fik udstillingen sin titel: Pippi Longstockings and the World of Astrid Lindgren.

Med fokus på Astrid Lindgrens internationale gennembrud, fortællingen om verdens stærkeste pige med de røde fletninger og fregrerne, fulgte ønsket om at vise billederne af Pippi. De første blev i efteråret 1945 tegnet af den danske kunstner Ingrid Vang Nyman (1916-1959). Hun udførte illustrationerne til de efterfølgende bind, lavede billedbogen i 1947 og i 1950'erne omdannede hun fortællingerne til tegneserier. Kun få af hendes farvelagte tegninger af Pippi Langstrømpe er bevaret. På nær et par forsideudkast, der har tilhørt Astrid Lindgren, er de i Ingrid Vang Nyman-samlingen på Vejen Kunstmuseum. Sidst i livet besluttede hendes yngste søster, Kirsten Vang Lauridsen – familiens længstlevende – at de af søsterens værker, der endnu tilhørte familien, skulle til Vejen, hvorfra familien stammede.

Ingrid Vang Nyman og Japan

Livet igennem var Ingrid Vang Nyman fascineret af japansk kunst. I slutningen af 1930'erne lærte hun sig at tegne med tusch ved at lave minutøse kopier af japanske træsnit af bl.a. Katsushika Hokusai. Hendes søn har fortalt, at hun opsøgte den japanske ambassadør for at få mulighed for at bruge hans børn som modeller. Til udstillingen i Japan er også lånt et ark i gouache, hvor hun har lavet masser af ansigtsstudier blandet med blomster og mønstre. Et par billeder af kimonoklædte børn er også sendt af sted sammen med det, der ligner en påklædningsdukke i badedragt. Under opbygning af udstillingen i Tokyo var der en hustru til en af medarbejderne, der fortalte, at den lille pige var iført traditionelt kinesisk undertøj, der minder om vor tids bodystocking til baby'er!

OVERSKRIFTER er i dette nummer af bladet sat med Knud V. Engelhardts typografi. Den er digitaliseret af museets formidler Sophus Ejler Jepsen til brug i bogen om Niels Skovgaard. De to kunstnere samarbejdede bl.a. om tekster til Skovgaards grav- og mindesten.

▲ Ved åbningen af "Pippi Longstocking and the World of Astrid Lindgren" på Tokyo Fuji Art Museum ses midtfor forfatterens barnebarn Malin Billing, til højre museets direktør Akira Gokita og til venstre Anna Yuki. Den danske kunstners værker er centrale i iscenesættelsen af forfatterens virke.

► Ved pressemødet var det Lindgren kenderen Akirako Hirshiki, der viste om. Særlig opmærksomhed fik værkerne fra Vejen, der er nogle af de få store farvelagte Pippi-tegninger.

▼ Fra Florida er til samlingen hjembragt et poesibogsblad, hvor Ingrid Vang Nyman i 1956 skildrede en asiatisk pige i kimono.

Ved man, at hun studerede de gamle mestre, ses tydeligt hendes japan-ske aner; når man ser nærmere på Pippi! Inspirationen kom siden også til at gå den anden vej. Den store tegnefilmsmester Hayao Miyazaki arbejdede i 1971 med at lave en aldrig realiseret tegnefilm med afsæt i bøgerne om Pippi. Hans ofte rødhårede unge heltinder kan ses som en slags slægtninge til Ingrid Vang Nymans Pippi-figur.

Som mange andre i kølvandet på 2. Verdenskrig drømte den danske kunstner om at rejse ud i verden for at se alverdens folk i deres hverdagsmiljø. Med sin interesse for illustrationer ville hun også gerne have været til USA for at se Disney Studios. Ingrid Vang Nyman fik dog aldrig mulighed for at rejse længere ud i verden end til Paris. Det ville have glædet hende, at en samling af hendes værker nu er på rejse rundt i Japan.

Endnu et værk til samlingen

Over de seneste år er det lykket at udvide Ingrid Vang Nyman-samlingen med tre portrætter, et modelleret portræthoved, hendes originalillustrationer til en af fortællingerne i Astrid Lindgrens novellesamling "Kajsa Kavát och andra barn" (så japansk, at den burde have været med på udstillingen), tre illustrationer, der kom til som gave fra Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn (se K.O.T. nov. 2016) og et landskabsmaleri, der er en gave fra en af hendes slægtninge.

I august 2018 er endnu et værk føjet til samlingen – en tegning, som Ingrid Vang Nyman i 1956 satte i Rebeccas poesibog. Hun er datter af forfatteren Peter Weiss og kunstneren Helga Henschen, som Thielska Galleriet i Stockholm ved årsskiftet helligede en stor separatudstilling. Henschen var barnebarn til samlingens grundlægger – og kusine til Ingrid Vang Nymans fraskilte svenske ægtefælle Arne Nyman. De to kvinder holdt kontakten, og på en rejse til Stockholm fik Ingrid Vang Nymans lille asiatiske pige plads i Rebeccas poesibog. Hun er glad for, at den fine tegning nu er den blevet en del af samlingen i Vejen, hvor den kan være til glæde for mange flere end hjemme i hendes stue. Smukt er det, at dette asiatiske motiv kom til samlingen netop som Ingrid Vang Nymans Pippi-tegninger har taget rejsen til det forjættede Japan. ■

GRAVHUNDEN FELIX

Kirsten, der er født Rohde, er en slægtning til billedhugger Niels Hansen Jacobsens første hustru Anna Gabriele Rohde (1862-1902). Her fortæller hun familiens historie om hunden Felix, der var skyld i, at hendes forældre lærte hinanden at kende - og netop derfor blev hunden foreviget af billedhuggeren. Eksemplaret her til højre er indridset både med kunstnerens NHJ-signatur og dateringen 1929.

"Hvorfor har I en hund i keramik?", kan nye gæster finde på at spørge os. De er tilgivet, for de ved jo ikke, hvad det hele drejer sig om. Selv ser Felix lige ud med et fjernt blik fra bogreolens øverste etage. Han er højt hævet over den slags bemærkninger.

Felix var det vigtigste medlem i mine bedsteforældres hjem på bryggeriet. Fra sin gamle kurvestol med ditto hundetæppe holdt han øje med, hvad der foregik. Hundetur og madskål havde første prioritet, og leverpostejten på rugbrødet skulle være rørt op med fløde. En stiltiende pagt om forkælelse lå i luften mellem hund, børn og voksne. Når familien modtog postkort, var der også en hilsen med til Felix. Det var kun naturligt, at han en dag skulle blive foreviget i keramik.

Da Felix en skønne dag måtte flytte fra bryggeriet i Kalundborg sammen med sin mor Nicoline Jeanette Rohde, blev det til en lejlighed på Lille Strandvej i Hellerup. Et noget anderledes sted end bryggerihaven med spor efter den lokale musejæger, hestepærerne i bryggergården og hvad der nu ellers krydrede det daglige hundeliv i Kalundborg. Den nye verden måtte udforskes, med duften af Øresund og tang til at rulle sig i som noget nyt og spændende. Det nye kvarter var en blanding af sommerhuse og etageejendomme. Der var fredeligt og en tur med mor til købmanden kunne gøres uden snor. Den gav god lejlighed til at mærke sit territorie af og fortabe sig i nye dufte.

En dag blev Felix væk i længere tid, og hans mor måtte lede efter ham, der åbenbart havde fundet et godt sted og ikke havde tænkt sig at komme hjem lige med det samme. Ved et af husene med lidt buskads ud til vejen mødte hun fru Biørn, som bød indenfor i haven. Jo, hun havde set en gravhund, men vidste ikke hvor den var.

▲ Denne mørkglaserede version af Felix findes i privateje.

▼ I mit barndomshjem tronedede Felix fra toppen af tobaksskabet omgivet af to chimære lysestager skabt af Niels Hansen Jacobsen i Paris. På væggen hang Anna Gabrieles relief af ægtemanden Niels Hansen Jacobsen. Fotografiet blev taget i 1958 med min julegave, et Agfa Clack "kasseapparat" med blitzpære.

De to damer faldt i snak, og som tiden gik blev samvittighedskvalerne for store hos Felix. Det var naturligvis ham, der havde fundet sig til rette i buskadset og nu blev mindet om, hvor han hørte hjemme, da duften af mor fandt vej til næseborene.

Det blev ikke sidste gang fruene Biørn og Rohde mødtes. Et varmt venskab opstod mellem dem, og familiernes to unge var ikke længe om at finde hinanden. Således gik det til, at Felix, der betyder lykke, blev årsag til, at mine forældre Edith og Andreas Peter giftede sig i 1930.

Felix blev modelleret og brændt med glasur af billedhugger Niels Hansen Jacobsen. Hunden findes i flere eksemplarer, da den er lavet i form. Hver af dem er individuelt afsluttet og glaseret. På forrige side ses en mørkglaseret udgave fra privateje, mens Vejen Kunstmuseums eksemplar, inv. VKV. 0827, ses her på siden med en lys glasur.

Billedhuggeren var første gang gift med Anna Gabriele Rohde og holdt livet igennem en nær kontakt til store dele af hendes familie. Hendes yngste bror Johannes Theofilus Rohde var gift med Nicoline Jeanette Rohde, født Meyer. De blev forældre til Andreas Peter, der ses på billedet i hjørnet her til venstre, hvor Felix ligger i arm hos mor. ■

▲ I 1888 var Anna Gabriele Rohde blandt de første kvinder, der blev optaget på Kunstakademiet i København på en selvstændig afdeling for kvinder. December samme år tegnede hun dette portræt i kul af sin yngste bror Johannes Theofilus Rohde. Privateje.

▼ Med hunden Felix ses her Edith og Andreas Peter Rohde, Hansen Jacobsens hustrus nevø.

▼ Den troldske lysestage kendes i adskillige udgaver i privateje. Med grøn glasur står den udenfor Helsinki hos Hansen Jacobsens ven, den finske billedhugger Emil Wikström - formodentlig en gave fra årene i 1890'ernes Paris.

Stagen ser ud til delvist at være udført i form, mens skålen foran og afslutningen bagtil er individuel, som det også ses her.

KAREN WILLESSEN

Kunstforeningens udstilling på Vejen Bibliotek
Mandag den 8. oktober – fredag den 2. november
Førnisering mandag den 8. oktober kl. 16 – ALLE ER VELKOMNE

Karen Willesen “er fascineret af det, som driver os, bringer os sammen og får os til at føle os levende”.

På den kommende efterårsudstilling stråler værkerne af liv, lys og alt det, vi drømmer om, hvor energien er målet med kunsten. Derfor har poesien bevidst overtaget magten, så billederne bliver levende.

Om sine billeder udtrykker hun:

At skabe moderne abstrakte malerier og gøre det dristigt, har altid været nerven i mit arbejde. Mit mål med kunsten er at skabe værker, der er medrivende, sanselige og gør indtryk. Moderne malerier, der huskes - også længe efter oplevelsen i udstillingslokalet.

Jeg arbejder med olie på lærred og i ekspressive farvekombinationer, hvor små elementer og historier kommer frem. Når malerierne bliver skabt, sker det spontant, emotionelt, intuitivt, fabulerende - og i et højt energiniveau, hvor mit drive tydelig kommer til udtryk på lærredet.

Min inspiration er tidens trend, nye vibrationer og tendenser, der er på vej. Mine 18 år i modebranchen giver mig en særdeles god fornemmelse for dette. Naturen, hvor årstidernes skifter og lysets bevægelse pirrer min trang til at fæstholde det ukontrollerbare, inspirerer mig ustandselig.

Karen Willesen er uddannet på Århus Kunstakademi hos Ulrik Hoff, København og på Teko, Herning. I dag er hun tilknyttet flere gallerier i Danmark og Tyskland.

Hun har flere år udstillet på ART HERNING samt på gallerier i København, Århus, Skagen, Lønstrup, Hannover og Berlin. Hun har udført flere udsmykningsopgaver heriblandt for PVC Vejle, Bech-Bruun i København, Broager Sparrekasse og Domhuset i Sønderborg. ■

▼ Den kunstinteresserede får nok øje på relieffet i baggrunden - et lille stykke af Henrik Starckes mægtige relieffer i foyeren til koncerthuset i Rosenørns Allé. Relieffet er lavet af kasserede stentøjsskår fra SAXBO-værkstedet. Et beslægtet relief med en fløjtespiller er deponeret i Keramiksamlingen på Vejen Kunstmuseum.

T3IO PHIL COPENHAGEN

Koncert onsdag den 24. oktober kl. 19.30

Ensemblet *Trio Phil* er en nyskabelse på den danske musikscene. Drevet af begejstringen for at spille kammermusik på allerhøjeste niveau, har tre fremragende musikere fra *Copenhagen Phil* valgt at forene deres rige erfaring og sublime ekspertise som koncertmestre for at nå kernen af kammermusikken.

Aftenen byder på musik af Franz Schubert, Ernst von Dohnanyi, Bela Bartok og Ludwig van Beethoven.

Kirstine Futtrup - violin

Kirstine Futtrup blev født i København i 1980 og begyndte at spille violin som 4-årig hos Tove og Bela Detreköy ved Det Danske Suzuki-institut.

I 1997 blev hun optaget på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, hvor hun debuterede fra solistklassen i februar 2006 som elev hos prof. Milan Vitek og prof. Gerhard Schulz.

Kirstine var stifter af den prisbelønnede *Paizo Kvartet*, som fik international anerkendelse. Hun har været solist ved mange danske orkestre og siden 2006 været koncertmester i *Athelas Sinfonietta Copenhagen*.

Siden februar 2008 er hun solospiller i *Copenhagen Phil*. Desuden vandt Kirstine i 2003 violinkonkurrencen på DKDM og har modtaget Léonie Sonnings-stipendiet, Jacob Gades store pris og Sonys Talentpris.

Eva Katrine Dalsgaard - viola

Eva Katrine Dalsgaard er uddannet på Hochschule für Musik, "Hanns Eisler" i Berlin hos prof. Kim Kashkashian. Umiddelbart efter sin diplom-eksamen tiltrådte Eva Katrine en stilling i *Oslo Filharmoniske Orkester*. I 2001 vendte hun tilbage til Danmark, først til *Det Jyske Ensemble* – basisensemble i Viborg Amt – og siden til solistklassen på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, hvorfra hun debuterede i 2004 med Tim Frederiksen som lærer. Yderligere inspirationskilder tæller blandt andre Thomas Riebl, Garth Knox og György Kurtág.

I 2005 modtog hun Léonie Sonning-stipendiet og blev ansat som solo-bratschist i *Copenhagen Phil* – hele Sjællands Symfoniorkester.

Eva Katrine har gæstet flere fremtrædende danske kammermusikensembler, blandt andre *Nightingale String Quartet*, *Copenhagen Classic* og *Diamantensemblet*. Ved siden af passionen for kammermusik er Eva Katrine inkarneret vinterbader og litteraturelsker.

Richard Krug – cello

Richard Krug tiltrådte sin stilling som solocellist i *Copenhagen Phil* i 1998 og etablerede sig hurtigt som efterspurgt kammermusiker og solist. I 2004 grundlagde han sammen med tre kolleger fra orkesteret *Sjællands Strygekvartet*. Ensemblet, som senere skiftede navn til *Copenhagen String Quartet*, har turneret i det meste af Europa og i USA.

Richard er en flittig arrangør og har skrevet utallige transkriptioner til forskellige besætninger og anledninger. Sidst har han omarbejdet Schuberts *Winterreise* til *Copenhagen String Quartet*. I flere år har han været tilknyttet Det Kongelige Danske Musikkonservatorium som lærer.

Han bliver ved med at søge nye udfordringer, og ved Jazzfestivalen i 2016 delte han scene med en stribe af Danmarks mest fremtrædende jazzmusikere. ■

▼ I 2015 hang Henrik Starckes fløjtespillerrelief blandt SAXBO-værstedets store enkeltværker. Et eksemplar af Adam Fischers "Kretapige" var med Saltos store "Vindruekrukke" venligst udlånt fra Designmuseum Danmark.

THORVALD BINDESBØLL EN FORMENS MESTER

Foredrag tirsdag den 13. november kl. 19.30

Ved Mirjam Gelfer-Jørgensen, mag. art. i kunsthistorie

Mirjam Gelfer-Jørgensen er mag. art. i kunsthistorie fra Københavns Universitet og dr.phil. på afhandlingen "Medieval Islamic Symbolism". I sit forskningsmæssige virke har hun koncentreret sig om tre områder: Jødisk kunst, islamisk kunst og kunsthåndværk samt dansk og nordisk kunsthåndværk.

Mirjam Gelfer-Jørgensen er forfatter til mange artikler og bøger inden for disse områder og sidst til en helt ny bog om Thorvald Bindsbøll med undertitlen "Stærk form og frit spil".

Nu gæster Mirjam Gelfer-Jørgensen Vejen Kunstmuseum og holder foredrag om netop Thorvald Bindsbøll, af hvem Vejen Kunstmuseum har tre vaser, nogle tegnede skitser i blyant og tusch samt noget af den keramik, som han formgav til TerracottaFabrikken P. Ipsens Enke.

Thorvald Bindsbøll (1846-1908) må kaldes Danmarks første designer. Bindsbøll dækkede alle brugskunstens forskellige områder fra møbler, lamper, smykker, bestik, plakater, tæpper og bogbind. Hans arkitektur bl.a. Skagen Fiskepakhuse bygger bro mellem det 19. og 20. århundrede. Men mest kendt er han for sine normbrydende keramiske arbejder foruden den stadig beskyttede karakteristiske skrift til navnet "Carlsberg" (se omtale af hans tidløse etiketdesign på side 6 i K.O.T. maj 2016). I leret skabte han en nonfigurativ abstrakt kunst flere årtier, før abstrakt kunst blev et begreb. Foredraget vil se på kunstnerens intentioner inden for hans mange aktiviteter, udtrykt i kunstens forskellige former, materialer og stilarter: ■

▲ En af Thorvald Bindsbølls karakteristiske brocher i sølv og guld - muligvis udført sammen med sølvsmeden Holger Kyster. Herover et bogomslag og en vase, som viser kunstnerens alsidighed.

► I familien Kochs have på Kongensvej 28, Frederiksberg ses fra venstre: Maja (1883-1966), Bengt (1912-78), Niels (1912-60), Erik A (1909-72) og Holger Koch (1907-97). De er samlet om Kai Nielsens hermeportræt af Th. Bindsbøll, udført efter dennes død. Dette eksemplar tilhører nu Skagens Museum. Portrættet fra 1909-10 står i granit i Grønnegården, Designmuseum Danmark, København.

NIELS SKOVGAARDS HAVHEST

Et sammendrag af Lene Olesen Bros og Teresa Nielsens artikel i bogen om Niels Skovgaard, udgivet i forbindelse med museets aktuelle udstilling.

Eliaskirken ved Vesterbros Torv blev indviet i maj 1908. Under byggeriet havde Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse bedt kirkens arkitekt, Martin Nyrop (1849-1921), tegne en plan til ordning af torvet. Den omfattede en fontæne. Omkring indvielsen bad Foreningen de fire kunstnere Rasmus Harboe (1868-1952), Niels Skovgaard (1858-1938), Hans Tegner (1853-1932) og J.F. Willumsen (1863-1958) om oplæg.

Willumsens fiskerkone

Hans Tegner afstod. Rasmus Harboes skitse lå tæt på det springvand, der har fået blivende plads på torvet. Dagspressen referede, at "Willumsens Motiv er en Fiskerkone med to vandspyende Fisk..." En anden bemærkning giver en del af forklaring på vrangning af hans forslag: "Det ser brillant ud, som det staar paa Papiret med sit kunstfulde brusende Vand. Dér gør det sig flot nok. Men Forskønnelsesforeningens Sagkyndige stillede sig svært tvivlende overfor dets Virkeligheds-Virkning." Willumsen afleverede en tegnet skitse, der kendes i versioner både i Willumsen-samlingen i Frederikssund og på herregården Odden ved Hjørring. Midt i kummen står Fiskerkonen med sin bugnende kurv. Ivrigt gestikulerende faldbyder hun et par fisk. Med en irret turkis tone skulle man tro, at hun skulle støbes i bronze, men han tænkte skulpturen udført i glaseret ler. På Odden findes tre skitser, der må være trin på vejen. På den ene krones en kumme af et muntert optrin, hvor en kat spytter på en hund. På to andre skitser ses en mand og en kvinde ved tre bassiner. Fælles for hans skitser er frodigt fossende vandmasser, der var ankepunkter. På denne tid kæmpede man forgæves med at få tryk nok på Gefionspringvandet. Kloge af skade ville vel hverken Foreningen eller Magistraten binde an med forslaget.

▲ På vej mod sit konkurrencebidrag skitserede Willumsen den 4. og 5. juli 1908 figurer ved en brønd - først uden og siden med hatte.

▼◀ Den 9. juli skitserede han det burleske optrin, hvor en vred kat spytter vand på en hund.

▼▶ Tæt på det endelige udkast er tegningen af konen, der faldbyder fisk fra kurven. Alle fire skitser tilhører Willumsen-samlingen på Herregården Odden ved Hjørring.

▲ Fotograf Holger Damgaard har forevigt "Herkulesfontænen" flere gange - her mens pladsen omkring endnu var ved at blive lagt. Foto tilhører Det kgl. Bibliotek.

▼ Siden 2015 har et eksemplar af Niels Skovgaards oplæg til "Havhestbrønden" været deponeret i Vejen fra Sorø Kunstmuseum, inv. VKS-00-0611.

Vraget – og dog... Havhesten opstilles

Foreningens bestyrelsen lod udkastene tegne ind på fotografier af pladsen, hvorefter Harboes *Herkulesfontæne* fik flest stemmer – et nærliggende valg, da han netop havde leveret udsmykningen til kirkens indgang. Willumsens skitse havde ingen særlige fortalere, men det havde Skovgaards *Havhest*. De kom til orde, da Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse holdt generalforsamling først på året 1909. De tre brønde blev forevist på lysbilleder, der afledte "en meget ivrig Diskussion, som bedre end noget andet Tegn viser, hvor levende Medlemmerne er optaget af at skaffe København det bedste, naar det gælder om Byens kunstneriske ud-

smykning." Arkitekt Hens Henrik Koch – læs mere om ham fra side 17 – var den varmeste fortaler for Skovgaards *Havhest*: "Man havde angrebet dens Bagside som grim; han mindedes ikke at have set noget smukkere. (Latter)." Efter aftale med Harboe blev udfaldet, at der på stedet i fuld størrelse skulle laves prøveopstilling af både hans og Skovgaards brønd. I april 1910 stod Harboes model på torvet, og det forlød, at Skovgaards "formodentlig senere vil blive opstillet paa Prøve." Men midt i mange andre opgaver kunne han ikke levere den færdige model. Harboes *Herkulesfontæne* blev i 1915 opstillet på Vesterbros Torv. Derved var sagen dog ikke slut. På eget initiativ indstillede arkitekt Koch sidst i 1910 til fællesudvalget for fonden til *Kunstneriske Formaa*ls

Fremme i Københavns kommune, at *Havhestebrønden* burde opstilles andetsteds. Foråret 1911 berettede dagspressen, at *Havhesten* ville få plads på Kultorvet, hvor brønden skulle tilpasses til datidens lastbiler – de trukne vogne med deres levende hestekræfter. Den blev forsynet med et trug.

Skovgaards forarbejder til *Havhesten*

Skovgaards bidrag til 1908-konkurrencen svarer formodentlig til den statuette, som Sorø Kunstmuseum siden 2015 har langtidsdeponeret på Vejen Kunstmuseum. Omkring kummen står indridset: UDKAST TIL EN BRØND PAA VESTERBRO. Derunder: TÆNK TIL EN FLAMMET STEN. MULIGT DYRET POLERET. I bunden har kunstneren ridset sit monogram og JULI 1908. På trods af de knap 10 år fra konkurrence til opstilling var kunstneren tro mod udgangspunktet. I konkurrenceoplægget stod, at det skulle være en brønd, "hvoraf de forbipasserende kunde drikke og hvorfra torvets blomstervogne kunde hente vand. Yderligere havde man gjort opmærksom paa, at det vilde være en fordel, dersom brønden var saadan komponeret, at blæsten ikke alt for frit kunde faa tag i vandstraalerne og sprede dem som en støvregn over pladsen til gene for folk, der færdedes paa torvet." Med disse foreskrifter modellerede Skovgaard *Havhesten* i en tætsluttende spiralbevægelse rundt på kummens kant. Funktionaliten

◀ På auktion i 2004 erhvervede Vejen Kunstmuseum en skitse af "*Havhestebrønden*" med drikkebrug – formodentlig modelleret omkring 1911, inv. VKV 1469.

▼ I en privat have findes "*Havhesten*" i halv størrelse udført i glaseret stentøj hos Bing & Grøndahl på bestilling fra erhvervsmanden Ludvig Elsass. Han var far til Niels Skovgaards ene svigerdatter.

▼ Til firmaets logo tegnede Niels Skovgaard bjørnen, der bærer stål-bjælken – en tidlig del af Berndsen koncernens aktiviteter.

var tænkt ind i formen. I hans biografi skrev Aksel Rode: *"Saadan som hesten staar paa karmen, kan vinden kun komme til vandet fra den ene side, og naar det blæser derfra vil 'regnvæjret' altid blive fanget af dyrets krop, saadan at det ikke kan genere nogen, ikke en gang dem, der skal hente vand fra brønden."*

Modellen i halv størrelse, der siden 1941 har været en del af samlingen på Statens Museum for Kunst, menes at være fra årene 1910-1911. Den har formentlig været et skridt på vejen mod modellen i 1:1. Den skitse, som Vejen Kunstmuseum købte på auktion i 2004, må være fra 1911, da den har det drikketrug, der skulle tilføjes ved placeringen

på Kultorvet. Af bunden fremgår, at den er støbt over 1908-skitsen. Der er kun svage spor af skriften på kummen, da Skovgaard skrællede en del af cylinderens sider. Måske ville han understrege, at helheden skulle samles af flere stenstykker til hesten, kummekanten, cylinderen og det nedre trin: *"...kummen skal hvile på en sokkel af mindre sten, der skal danne en bænk omkring den."* For at fremme indlevelsen har han forsynet modellen med et stykke snoet ståltråd, der illuderer vandet, der skulle dryppe fra hestens mule. Næste bevaret skridt på vejen er skitser af *Havhesten* i 1:5, hvoraf en er dateret 12. februar 1912. Her drejer det sig fortsat om perfektionering af den samme grundform.

Valg af materiale

Skovgaard drømte om en flammet, gerne grønbroget, sten til *Havhesten*. Han skrev i marts 1911 til spejderleder, skolebestyrer Hartvig Møller, for at spørge, om spejderne, der var på udkig efter en sten til Kai Nielsen, også kunne se efter en sten til ham: *"Når jeg ønsker en søsten frem for en brudsten, så er det først og fremmest af hensyn til farven. Der findes oftere i sø- og marksten dejlige farver og årer, som gjør en udmærket virkning, og det er meningen at slibe hestens overflade, for at farven kan komme frem... Det skulde gerne være en søsten, da de er pålideligere end markstenene, men da brønden forestiller en havhest, ville det tillige være fornøjeligt, om denne virkelig kom fra havet."* Skovgaard endte dog med at finde de rette sten under en Norgesrejse i 1912.

Først på året 1913 blev de smukke serpentinsten leveret ved hans hjem ved Hillerød. De viste sig at være besværlige. Sommeren 1913 skrev Skovgaard til sønnen Ebbe: *"Vi havde selskab i går. Billedhugger Wagner fra Lyngby og hans kone, som også er billedhugger, som jeg gerne vilde vise mine norske sten og have gode råd af, da han er stenklog."* Valget faldt på den helt rigtige, materialekyndige person – se fx hans skulpturer og keramik på Vejen Kunstmuseum. I et andet brev uddybede Skovgaard: *"Wagner, der nylig var her, erklærede, at brogede Sten altid gaar i Stykker, naar man hugger i dem. De kedelige graa ensformige kan bedre holde, men*

▲ Sidst på året 1914 tegnede Niels Skovgaard en vittig tegning af, hvordan *Havhestens* rundede hale ville folde sig ud, når den blev hejst op for at blive flyttet fra hans have, hvor arbejdet havde stået på.

hvis det er sandt (og det passer sikkert), at Sammenkitninger tit og ofte er stærkere end selve Stenen, saa er der jo ingen Grund til Klage." Lapning blev der brug for, og tidens tand har været hård ved brønden. Skovgaard lappede med magnesit (en blanding af beton og knust sten), og reparationer er løbende blevet rettet til.

Udstillet foråret 1916

I foråret 1916 viste Niels Skovgaard på Den frie Udstilling 31 værker, heriblandt *"Gibsmodelskizze til Havhesten. 1912."* samt *"Havhest. Figur til Brønden paa Kultorvet. Serpentine. 1916."* Sammesteds stod Siegfried Wagners *Helhest* fra 1915 – både i en bronzeskitse og i en gipsversion. Af fotos fremgår, at *Helhesten* også var en brøndfigur: Mon den som en kunstnerisk dialog udsprang af deres drøftelser om materialer og teknikker? Mens vandet drypper fra *Havhestens* mund, ser det ud til af stå ud af *Helhestens* næsebor – som skulle det ligne den ild, som *Helhesten* efter sigende kan udspy...

Opstilling på Kultorvet

I løbet af maj 1916 blev kummen og dyret opstillet på Kultorvet. Den 14. juni skrev Skovgaard til sin hustru Ingeborg om et glædeligt øjeblik: *"Ja nu i dag fik jeg da vandet ud af mulen på dyret og indviede det ved at drikke af strålen. Det ser godt ud."* Den 16. august faldt plankeværket. Dagspressen meddelte, at *Havhestebrønden* kostede hen ved 40.000 kr., der var hentet fra Fonden til kunstneriske FormaaIs Fremme. Der var interesse for og nysgerrighed omkring byens nye vandkunst: En mente, at

◀ Den talentfulde, allestedsnærværende fotograf Holger Damgaard var også på pletten, da det i 1923 kom på tale, at *"Havhestebrønden"* skulle flyttes fra Kultorvet. De forbipasserende stillede gerne op til fotografering! Foto tilhører Det kgl. Bibliotek.

▼ Foråret 1916 blev både *"Havhesten"* og Siegfried Wagners *"Helhest"* udstillet på Forårsudstillingen på Den Frie i København. *"Helhesten"* blev udført som havebrønd. Mon der er læsere, der ved, hvor den har sin plads? Eller har tiden tand mon taget den?

▼ En afformning i gips af Niels Skovgaards "Havhestebrønd" har stået på Vejen Kunstmuseum siden 1996. Den ankom til museet i småstykker, da uforstående havde slået løs på gipsfiguren. På en uge fik gipskonservator Jørgen Bau samlet puslespillet!

figuren lignede en forkølet flodhest, en anden at den lignede en søslange. En forbipasserende dreng "*bebredede sin Fader, at han ikke havde vist ham en rigtig levende Havhest, da de forleden var i Zoologisk Have.*"

Hvordan Skovgaard fik ideen til *Havhesten* er uklart, men fabeldyret med hesteforkrop og fiskehale kendes fra antikkens kunst, som havde hans interesse. Et direkte udgangspunkt har været byens gamle droske- og vognmandsheste, som han holdt af. Han følte, at der var noget blidt og forsagt ved dem, at de bar deres kår med en særlig tålmodighed. Han har fortalt, at han tænkte på disse heste, da han modellerede brønden.

Havhesten på rejse fra Kultorvet til Bredgade... og i Vejen

På Kultorvet kom *Havhesten* dog kunsterisk ikke til sin ret, og der viste sig et praktisk problem: Om vinteren måtte den pakkes ind, da den skrøbelige sten ikke tålte frosten. En løsning blev det, da Kunstindustrimuseets Ledelse henvendte sig til Magistraten med Anmodning om: "*at Havhesten maa blive flyttet til det nye Kunstindustrimuseums Grønnegaard, hvor et Overvintringshus let lader sig anbringe*". Borgerrepræsentationen vedtog i august 1923, at *Havhesten* blev afgivet som et "*vedvarende Laan*" til Kunstindustrimuseet, det nuværende Designmuseum Danmark, mod at museet bekostede brøndens flytning, istandsættelse og fremtidig vedligehold. Den blev flyttet i september 1923 og har siden haft sin faste plads i Grønnegården i Bredgade med eget overvintringshus, der er en lun stald om vinteren, mens publikum om sommeren fortsat kan glæde sig over det vemodige dyr.

Siden 1996 har gæster på Vejen Kunstmuseum i Skibelundsalen kunnet komme tæt på *Havhestebrønden* i en gipsafstøbning, som konservator Jørgen Bau dengang samlede af sønderslåede løse dele. Den er afstøbt over det færdige stendyr. Tæt på oplever man den stoflige kontrast mellem dets blankpolerede krop og de groft huggede partier ved ben og manke. Om tidens tand er for hård ved stenudgaven af *Havhesten*, er det godt at vide, at der som supplement i Vejen står en afstøbning af den oprindelige figur. ■

ARKITEKTEN HANS HENRIK KOCH, TANGRAM OG MATEMATIK PÅ MUSEET

Af Teresa Nielsen med vigtige lån fra tekster af
Per Hofman Hansen og Anker Tiedemann

Midt under Niels Skovgaard-udstillingen er det oplagt at se nærmere på arkitekten Hans Henrik Koch (1873-1922), der var den mest engagerede fortaler for opstilling af Skovgaards *Havhestebørd* – læs mere fra side 11 her i bladet.

Skovgaard og Koch må have haft talrige berøringspunkter. Et andet er, at de begge kom til at samarbejde med den eminente grafiske tilrettelægger, arkitekten Knud V. Engelhardt (1882-1931). Engelhardt leverede skriften under Skovgaards Tietgen-monument i Marmorkirken i København, mens han i 1914 tegnede et bomærke/mon for Hans Henrik Koch.

Et mon er den japanske betegnelse for de cirkelrunde japanske familieemblemer. Indledningsvis var der kejserens stiliserede 16-blads krysanthemum, snart var også den herskende elite med på noderne. Siden blev mon hver slægts eje og står for over 100 års udvikling af strømlinede design af firmalogoer. Elegant har Engelhardt sat sine initialer KVE mellem HH Kochs tre navne og ind imellem placeret årstallet i to dele. De forskubbede cirkler danner en egen indre cirkel og må være en hyldest til Kochs enorme glæde ved matematikkens kreative muligheder.

Blandt HH Kochs nærmeste venner var de dygtige arkitekter Carl Petersen (1874-1923) og P.V. Jensen-Klint (1853-1930). Sammen havde de tilnavnene *Kokhans*, *Calle* og *Peveng*. Fælles var deres glæde ved klare former afledt af tidligere tiders stærke traditioner såsom CF Hansens nyklassistiske arkitektur og bagvedliggende viden om proportioner og kompliceret matematik, der bl.a. kunne blive til foldede lampeskærme og labyrintiske gulvmønstre. Med fornyet interesse for grundtankerne i CF Hansens arkitektur var de med til at skabe det, som vi i dag kalder Bedre Byggeskik. Den bevægelse var også Niels Ebbesen Grue en del af, da han i 1924 stod for opførelsen af Vejen Kunstmuseum. Med HH Koch i spidsen bidrog også

▲ Det var Knud V Engelhardt, der i 1914 tegnede bomærke for Hans Henrik Koch.

▼ Engelhardt leverede også typografien under Niels Skovgaards mindetavle for Marmorkirkens bygherre, CF Tietgen og hustru Laura.

▲▼ I Vejen Kunstmuseums samling er "Calle" repræsenteret med bl.a. dette fad og lågkrukke, mens "Pevengs" mægtige lågkrukke fra 1893 kom til museet i 2006.

Calle og Peveng i 1910'ernes begyndelse til en begavet perspektivering af, hvorfor Vor Frue Kirke i København ikke skulle forsynes med et spir som flere af byens øvrige kirketårne.

Kochs to venner har sat markante spor i den danske arkitekturhistorie. Selv i museets omegn er der aftryk: Den ene af Carl Petersens låger fra omkring 1919 til Statens Museum for Kunst har siden 2014 stået i passagen fra Lindegade til Museumspladsen, og i Keramiksamlingen ses lidt af hans keramik – endog med et par stykker, der har tilhørt Kochs slægtninge! Som ung var Jensen-Klint elev på Askov Højskole, og brugte siden billedhugger Niels Hansen Jacobsens barn-

domshjem som en af forbillederne for Bedre Byggeskik. Tilmed tegnede han i 1890'erne Poul la Cours forsøgsmølle, der endnu kan ses på Møllevvej i Askov. I museets samling er han repræsenteret med et møblement, han tegnede til maleren Ejnar Nielsen, og en del keramik fra 1890'erne.

Koch har umiddelbart efterladt sig færre iøjefaldende spor, måske fordi han var "usynlig" som medspiller på projekter, der bærer andres navn, såsom Fåborg Museum. Man skal kigge godt efter og læse mellem linjerne for til fulde at forstå hans betydning i samtid og eftertid. Hans evner og talent ses fx i "ligegyldige undseligheder" som legetøjsklodser og juletræsdynt – og hvilken berigelse for den nysgerrige!

Hvem var Hans Henrik Koch?

Det spørgsmål er der efterhånden en del, der har stillet. Et fyldigt svar samlede Per Hofman Hansen for adskillige år siden på sin hjemmeside, hvorfra en del af disse oplysninger er hentet. I Weilbachs Kunstnerleksikon står Kochs grunddata. Tredjeudgaven fra 1949 bragte en usædvanlig karakteristik: "Han var en højt begavet Mand med et usædvanligt matematisk og stereometrisk Talent og ejede den

sjældne Egenskab at kunne forestille sig sammensatte Former i plane Udfoldninger. Hans Kærlighed til Børn og Dyr frugtbar-gjorde paa en elskelig og ejendommelig Maade dette Talent." I fjerdeudgaven af opslagsværket blev pointen uddybet: "Dette talent udmøntede sig i et mangeårigt arbejde med udklipsark og legetøj, f.eks. "Syvklodsspillet"... Udklipsarkene er blevet genoptrykt helt op til vor tid." Og vil være til salg på Vejen Kunstmuseum i tiden op til jul!

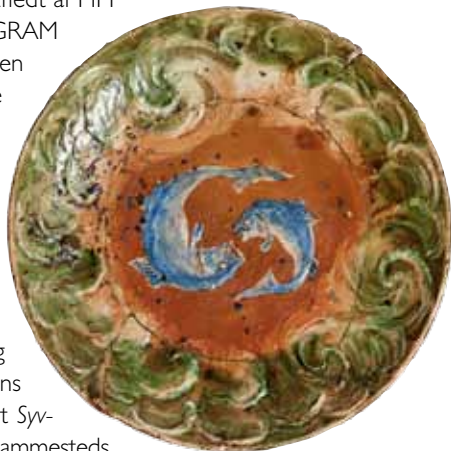
Aktiviteter i museets sale – nu også TANGRAM

Museets gæster er kloge og eftertænsomme mennesker, der fordyber sig i kunsten, fortællingerne, teknikken – og underfundige opgaver. Over årene er aktiviteter vokset frem. I den fjerne ende af huset kan man ved Hansen Jacobsens husmandsmøblement lægge trækloeds-mønster-puslespil eller teste Trolde-folde-værkstedet. I Skibelunds salen er vi netop nu ved at renovere Mønsterland – en udfordring til hele familien, hvor man kan lægge vilde mønstre i serier af indfarvede brikker. Afledt af HH Kochs arbejde med *Syvklodsspillet* føjes nu også TANGRAM til de fornøjelige udfordringer. I billedhuggerens stue i den nordlige ende af museet vil gæster fremover kunne dyste med hinanden i legen med dette ældgamle spil, der menes at være opstået for omkring 1000 år siden i Kina.

De ældgamle spil består af syv klodser, der kan sættes sammen på et utal af måder. Ud fra givne silhuetter er udfordringen at regne ud, hvordan samtlige brikker skal samles uden overlap – og danne den viste kontur. Der kan gå lang tid førend man på magisk vis pludselig kan se, hvordan de skal kombineres! Med sin særlige sans for form og proportioner skabte HH Koch sit helt eget *Syvklodsspil*, som vi håber senere også at kunne sætte i brug sammesteds.

▲◀ Hos Einar og Maja Koch hang Niels Skovgaards fad med to fisk. ▼ Det blev i 2012 en del af museets samling og ses netop nu i Skovgaard-udstillingen. Fadet har tilhørt Maren Kirstine Koch. Niels Skovgaard var hendes gulfar. På hylden ses Th. Bindsbølls krukke fra 1891. ▲ Den kom også til museet i 2012.

Matematik på museet

Der tales meget om læring udenfor skolens vanterammer. På Vejen Kunstmuseum har vi gennem de seneste årtier eksperimenteret med bl.a. årets julekalenderudstilling, hvor 800-1000 unge borgere møder samtidskunsten. Undervisning i uventede rammer med dygtige billedkunstnere og formidlere, som de ikke kender på forhånd, er det perfekte afsæt for at nå ind til uudnyttede ressourcer – og ofte til elever, som lærerne ellers sjældent ser stråle. I en anderledes vinkel på det kreative trækkes der på evner og egenskaber, som sjældent aktiveres i den traditionelle undervisning.

▲ Et gammelt foto viser, at der hos familien Koch var samlet mindst tre krukker af Th. Bindsbøll.

▼ I Billedsamlingen på Designmuseum Danmark findes et ark, hvor Niels Skovgaards på den ene side har skitseret fadet med de to fisk. På den anden side ses uglefadet, der vises i udstillingen i to formater.

Gennem det forløbne års tid har formidlingsprojektet *ABC på museet* været i gang. Over mange år har det også været et ønske at få etableret et tilbud til skolerne om *Matematik på museet*. Der er så meget at tage fat på fra museets helt usædvanlige ottekantede sale over symmetrierne i Jens Lunds malerier af *Dagens- og Nattens Blomst* til de farvestrålende mønsterbrækker i Skibelundsalen. Et projekt er ved at blive beskrevet og Tangram kan nu flettes ind som en del af forløbet – og ligger i weekenden til rådighed for familier på en travetur forbi museet. Godt der er GRATIS ADGANG, så man kan slå et slag forbi til en lille Tangram-dyst og et kig på kunsten! ■

I næste nummer af Kunst omkring Trolden følger fortællingen om Kochs julpynt, der i december kommer til at hænge på et juletræ i Niels Hansen Jacobsens stue, hvor Tangram med fortællingen om Kochs Syvklodsspil får plads til glæde for museets nysgerrige gæster.

BOGBINDEREN OG VEJEN

Af Poul-Erik Hansen, tidligere bibliotekar i Vejen

For en del år siden udbød Bruun Rasmussens auktioner nogle små originale skitser af Thorvald Bindesbøll sammen med fem breve. Fire af brevene var til bogbinder Anker Kyster, der så fremragende er skildret af H. P. Rohde i bogen fra 1982: *Anker Kyster bogbinder og bogkunster 1864-1939*.

Et af de fire breve er fra kunstneren Niels Hansen Jacobsen. Når det specielt er interessant, er det fordi, det viser en side af billedhuggerens personlige engagement. Det er afsendt den 15. april 1907. Han henviser her til, at han tidligere har nævnt en søsterdatter, der er bogbindersvend, men nu er ansat som "pige" i huset i England, da det er svært at få job som kvinde i udlandet på et bogbinderi.

Det viser sig, at billedhuggerens storesøster Maren Jensen havde to døtre, der begge blev uddannet til bogbindere. Den ene var Henny Hansen, der i maj 1907 giftede sig med H. P. Bruun Møller, der kom til at drive boghandel i Vejen og blev en vigtig sparringspartner for billedhuggeren. Hendes storesøster Gerda var medlem af bogbinderforbundet fra 3. august 1903 efter at have fået lærebrev den første i samme måned. Hun blev gift i 1910 i Holsted med elværksbestyrer August Otto Hansen, som hun havde mødt i 1902 på vej hjem fra Amerika på et skib, hvor han var maskinassistent. Det må være på Gerdas vegne, at Hansen Jacobsen skrev.

I brevet spørger billedhuggeren endvidere Kyster om en forgylderskole i London vil være at anbefale. Han spørger også direkte om hans slægtning måske ville kunne få arbejde på Kysters bogbinderværksted og tilføjer: "... men De vil måske helst være fri for kvinder?"

I Danmark kunne det altså også være et problem at få job som kvinde på den tid. I forbindelse med Vejen Kunstmuseums store udstilling om Mogens Ballins Værksted blev det bemærket, at der i forhold til perioden var usædvanlig mange kvindelige ansatte dér. Der var altså steder, hvor de var værdsat arbejdskraft.

▲ Billedhugger Niels Hansen Jacobsens niece Gerda Jensen var uddannet bogbinder.

▼ Det fremgår af hendes medlemsbog, der findes i privateje hos hende barnebarn.

► Siddende yderst til højre ses Niels Hansen Jacobsens søster Ma-ren, der overtog den fædrende gård. Her er hun fotograferet med sine syv børn. Bagest står fra venstre: Peter, Kaja, Jens, Sigrid og Kirstine. Fra venstre sidder de to bogbinder-uddannede søstre: Henny og Gerda.

Om henvendelsen til Kyster fik videre betydning for den dengang 26 årige kvindelige bogbindersvend, er det i dag ikke til at sige noget om. Det er også uvist, hvilken forbindelse Hansen Jacobsen havde til Kyster. Den kan skyldes fælles relationer til Kolding, møder i Paris eller være opstået gennem fælles kunstner venner.

Bogbinder Anker Kyster

Anker Kyster var født i Kolding og bror til sølvsmeden Holger Kyster. De er begge velrepræsenteret i samlingerne på Museet på Koldinghus. Både Anker Kyster og Niels Hansen Jacobsen var i Paris i forbindelse med Verdensudstillingen i år 1900. Her blev billedhuggeren tildelt en sølvmedalje. Og det var her, at Anker Kyster mødte sin kone, Anna Margrethe Schmidt, der fungerede som tolk på udstillingen og sendte rapporter hjem til Sorø Amtstidende. Verdensudstillingen blev et foreløbigt højdepunkt på en række internationale udstillingstriumfer for Anker Kyster. Forinden havde han flere gange været i Paris. Først da han var på valsen i 1884 og senere også i 1894 med en bogbinderudstilling.

Anker Kyster var oprindeligt udlært i Horsens, hvorefter han vendte hjem til et bogbinderjob i Kolding, inden han drog på valsen til Frankrig, Schweiz, Italien og Tyskland. Den 2. juni 1892 løste han borgerskab som bogbindermester i København. Han havde stor succes og havde i 1898 ansat fem svende.

En af hans første kunder var Thorvald Bindsbøll (1846-1908), med hvem han senere fik et omfattende kunstnerisk samarbejde – se også side 10 her i bladet vedr. foredrag. Blandt de mange andre kunstnere som Anker Kyster havde samarbejde med, kan nævnes Hans Tegner og Ejnar Nielsen. Ejnar Nielsen er fint repræsenteret på Vejen Kunstmuseum. Han var blandt festtalerne på Hansens Hotel i Vejen ved Niels Hansen Jacobsens 70 års fødselsdag i 1931.

Her i 2018 er Ejnar Niensens blomsterbilleder blevet hyldet med buketture i og omkring Vejen. Netop buketter var også et fast indslag, når Kyster præsenterede sine bogbind på udstillinger – og i mange tilfælde indgik de også i bindenes dekoration. Bogbind og blomster hørte sammen for Anker Kyster.

Niels Hansen Jacobsens bogsamling bærer ikke præg af interesse for den håndindbundet bog, der var en del af Anker Kysters særkende. Ifølge Niels Th. Mortensens biografi over billedhuggeren Niels Hansen Jacobsen "var han ikke meget læsende, men han vendte atter og atter tilbage til de få bøger, der udgjorde hans yndlingslektüre af bl.a. Shakespeare". Af billedhuggerens få bevarede breve fremgår det imidlertid, at han læste ganske meget af sin samtids forfattere. Det var også i skønlitteraturen, mange af hans skulpturer har hentet deres motiv og titel – eksempelvis fra læsning af H.C. Andersen og Brødrene Grimm. Derudover var litteraturen tæt på kunstneren, hvis ene bror var forfatter og gennem venskaber med forfattere som Jeppe Aakjær, Johan Skjoldborg, Marie Bregendahl og Johs.V. Jensen.

Boghandel i Vejen

Anker Kysters Bogbinderi fik for Vejen en anden betydning. Forløberen for Bruun Møllers Boghandel i Vejen var Ernst Carlsen, der i 1888 kom i bogbinderlære i Kolding. Han afsluttede sin svendeprøve hos Anker Kysters Bogbinderi, inden han i 1897 åbnede egen forretning i Vejen i Nørregade 18 med både boghandel, bogtrykkeri og bogbinderi. Forretningen eksisterede indtil 1906, hvor Hans Peter Bruun Møller etablerede papirhandel og bogbinderi i Vejen. Bruun-Møllers Boghandel lå i hovedgaden i Vejen, hvor i dag Danske Bank har til huse. Over indgangene var relieffer modelleret af Niels Hansen Jacobsen. De hænger i dag på Vejen Kunstmuseum. Boghandelen blev senere til Bog & Idé Vejen, der nu ligger på Rådhuspladsen. ■

PS fra Vejen Kunstmuseum:

Det er Poul-Erik Hansen, som vi kan takke for, at der findes en omhyggelig registrant over de af Niels Hansen Jacobsens bøger, der er bevaret i reolerne i stuerne i den nordlige ende af museet. Den findes som pdf på www.vejenkunstmuseum.dk.

▲ Bagest til venstre står Kaja Jensen og hendes søster Gerda, der blev døbt Egerda. Forrest sidder til venstre deres slægtning Kaja Jørgensen, der siden blev billedhugger Niels Hansen Jacobsens anden hustru. Til højre sidder Henny, der også blev uddannet bogbinder og giftede sig med boghandler HP Bruun-Møller.

INDHOLD

Fra Vejen til Tokyo - og en afhentning i USA, side 3
Gravhunden Felix, side 5
Kunstforeningens udstilling med Karen Willesen, side 7
Koncert med Trio Phil Copenhagen, side 8
Foredrag om Thorvald Binesbøll, side 10
Niels Skovgaards *Havhest*, side 11
Arkitekt Hans Henrik Koch, Tangram og Matemaik på Museet, side 17
Bogbinderen og Vejen, side 21

Forsiden

De to Th. Binesbøll-krukker kom i 1962 til samlingen som gave fra den alsidige kunstner Asger Jorn (1914-1973), der så for sig, at museet i Vejen kunne blive Nordens symbolismemuseum. Han var gerne med til at udpege retningen på en tid, hvor Binesbølls værker endnu var nemme at få fat i. Krukkerne blev leveret i Vejen af hans amerikanske kunsthandler Jon Nicholas Streep.

Ad notam

Som følge af byggeriet på Vejen Kunstmuseum er Kunstforeningen nødsaget til at indskrænke koncerter i 2019, og så længe byggeriet varer. Vi har hidtil haft fornøjelsen af at låne Skibelundsalen til vore arrangementer, men denne sal vil under byggeriet blive anvendt på anden vis, så vi har ingen anvendelig sal til rådighed på museet. Foredrag vil vi kunne afholde i Malerisalen.

K.O.T. - Kunst omkring Tolden udgives i samarbejde mellem Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn og Vejen Kunstmuseum.

Indmeldelse af nye medlemmer til Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn kan ske på Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen, tlf. 79 96 69 40 eller på mail: pv@vejen.dk. Kontingent for par: 350 kr. Enkelt: 175 kr.

Indbetaling af medlemskontingent til Danske Bank, reg.nr.: 1551, kontonr.: 8715633851 eller MobilePay: 99705

NYHEDSMAIL Hvis du ønsker at få tilsendt museets nyhedsbrev, og endnu ikke er på vores udsendelsesliste, så send venligst din mailadresse til: pv@vejen.dk. Så modtager du nyheder om, hvad der sker på Vejen Kunstmuseum og i Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn.

REDAKTØRER

Gunna Kjelstrøm
Engparken 6, 6580 Vamdrup
tlf. 29663896
gunna.kj@gmail.com

Marie Strøm og Teresa Nielsen
Vejen Kunstmuseum
museum@vejen.dk
www.vejenkunstmuseum.dk

LAYOUT SKABELON
www.helle-jensen.dk

Medlemmer af kunstforeningen får bladet tilsendt. Bladet ligger fremme på museet og sendes til museets samarbejdspartnere.

Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn
www.vejenkunstforening.dk

Formand Anker Ulsdal
Vester Alle 84
6600 Vejen
tlf. 61713654
anker@ulsdal.dk

**VEJEN
KUNST
MUSEUM**

Østergade 4
6600 Vejen
79966940
museum@vejen.dk

Museets åbningstider:
Tirsdag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Lørdag – søndag kl. 11.00 – 17.00
Mandag lukket. Gratis adgang.